

Pamoka, kuri bus publikuojama metodiniame Pilietiškumo ugdymo leidinyje mokytojams, originalių pamokų skyriuje.

Pamokos originalumas – netradicinės, nestandartinės problematikos, žanrų įvairovės aspektu.

Pamoka gilinasi į nestandartinę, naują, paradoksalią, intriguojančią, patrauklią problematiką.

Rokadinio kelio istorija Lietuvos-Lenkijos pasienyje

Lazdijų Motiejaus Gustaičio gimnazijos istorijos vyresnioji mokytoja Audronė Pileckienė

Pagrindiniai tikslai:

- Supažindinti su Rokadinio kelio istorija, raida bei jo svarba sovietmečio laikotarpiu Lietuvos -Lenkijos pasienyje.
- Padėti suvokti, kad Lietuva sovietmečiu vadinosi Lietuvos Sovietų Socialistine Respublika ir buvo Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjungos dalimi, o jos piliečiai - SSRS piliečiais.
- Padėti suprasti, kad nuo Lenkijos Liaudies Respublikos bei nuo socialistinių valstybių SSRS skyrė „Geležinė uždanga“- inžinieriniais įrengimais atskirta dalis Rokadiniame kelyje.
- Organizuoti pažintinę-edukacinę išvyką Rokadiniu keliu.
- Apibendrinimą atlikti „Istorijos stotelėse“, išdėstytas Rokadiniame kelyje.

Tikslinė grupė / amžius / lygis:

Mokymo tipas	Mokymo lygis	Dalyko integracija su kitais dalykais
Pamoka	10 kl.	Istorija Pilietiškumo pagrindai

Trumpas skyriaus aprašymas:

Per istorijos pamokas mokiniai ieškos, susipažins, analizuos antrojo pasaulinio karo, pirmosios ir antrosios sovietinės okupacijos laikotarpius: sovietinės okupacijos būdus, ginkluotą rezistenciją, dm. gen. Adolfo Ramanausko Vanago asmenybę ir kt. Dalyvaudami netradicinėje istorijos-pilietiškumo pagrindų pamokoje „Rokadinio kelio istorija Lietuvos-Lenkijos pasienyje“ mokiniai apibendrins šiuos laikotarpius, susipažins su Rokadinio kelio istorija, raida bei jo svarba sovietmečio laikotarpiu Lietuvos - Lenkijos pasienyje, suvoks, kad Lietuva sovietmečiu vadinosi Lietuvos Sovietų Socialistine Respublika ir buvo Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjungos dalimi, o jos piliečiai - SSRS piliečiais, supras, kad 1945-1990 m. nuo Lenkijos Liaudies Respublikos bei nuo kitų socialistinių valstybių SSRS skyrė „Geležinė uždanga“- inžinieriniais įrengimais atskirta dalis Rokadiniame kelyje, dalyvaus pažintinėje – edukacinėje išvykoje „Rokadiniu keliu“, apibendrinimą atliks „Istorijos stotelėse“,

išdėstytomis Rokadiniame kelyje. „Istorijos stotelėse“ mokiniai atliks praktines užduotis ir realiai pamatys dalį SSRS įrengtų inžinerinių įrengimų sistemą (užtveriamąją tvorą, stebėjimo bokštą, kelius, kontrolinę pėdsakų juostą, vartus, pasienio ženklus) pasienyje.

Pažintinės – edukacijos išvykos metu mokiniai važiuos Rokadiniu keliu ir sužinos, kad pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, antrosios sovietų okupacijos Lietuvoje metu SSRS (TSRS) ir Lenkijos Liaudies Respublikos pasienį – apie 104 km ilgio ruožą –1945–1990 m. saugojo Vartelių, Reketijos, Trumpalių, Galinių, Akmenių ir Pazapsių pasienio užkardos, kurios priklausė Marijampolės (Kapsuko) apygardai ir buvo pavaldžios ne Armijai, bet KGB. Užkardų (žmonių, vadinamų „zastavų“) skaičius, pavaldumas ir pavadinimas daug kartų keitėsi. Dešimties kilometrų pasienio ruožą saugojo nuo 18 iki 30 sovietų pasieniečių. Naujas akstinas dar labiau sustiprinti ir taip „geležine uždanga“ vadinamą pasienį kilo apie 1980 m., kai Lenkijoje gimė judėjimas „Solidarumas“. Sovietai, bijodami naujų provokacijų, pasienyje įrengė labai modernią pasienio saugos sistemą – kas keliolika metrų buvo pastatyti gerai impregnuoti, specialios medienos, maždaug 2 m aukščio „T“ formos stulpai, kuriuos jungė spygliuotų vielų užtvara su signalizacijos davikliais. Kas keli šimtai metrų buvo įrengtas telefono ryšys. Prie šios tvoros driekėsi geros kokybės žvyro dangos vieškelis, kad KGB (valstybės saugumo komitetas) greitai reaguotų ir tuoj pat galėtų atvykti pastiprinimą su transporto priemonėmis, be to, greta visada būdavo sargybinių, taip pat ir patruliuojančių raitelių. 2004 m. Lietuvai tapus ES nare, pradėti liūdnai pagarsėjusios „Geležinės uždangos“ išmontavimo darbai. Tačiau žmonių sąmonėje įsivaizduojami barjerai pradėjo nykti tik 2008 m., kai Lietuva prisijungė prie Šengeno erdvės ir žmonių bei prekių judėjimas tapo visiškai laisvas, o valstybės sieną buvo galima kirsti bet kurioje vietoje – per mišką, ežerą, upę.

Mokiniai aplankys apleistą Akmenių užkardą, pravažiuos Galadusio ežerą (viena jo dalis priklausė SSRS, o kita Lenkijai), pamatys pasienio stulpus, kurie 1992 metais buvo perdažyti į LR simboliką. SSRS pasienis inžineriniu atžvilgiu buvo įrengtas prisilaikant reikalavimų, kurie buvo keliami SSRS sienos su socialistinėmis valstybėmis. Inžinerinė sistema buvo įrengta tik iš SSRS pusės, iš Lenkijos Liaudies Respublikos pusės nebuvo. Buvusioje Galinių užkardoje pamatys pasieniečių bokstelių ir „merdėjančius“ objektus bei jos teritorijoje stovintį namą, kuriame mokėsi ir Galinių pradžios mokyklą 1930 m. baigė Lietuvos partizanų vadas brigados generolas Adolfas Ramanauskas-Vanagas.

Dalyvaudami istorijos stotelėse: „Geležinė uždanga“, „Rokadinis kelias“, „Sovietinė užkarda“, „Partizanai už geležinės uždangos“, „Kelias į Europą“ ir atlikdami užduotis mokiniai suvoks ką reiškia sąvokos: Rokadinis kelias, Geležinė uždanga, Šengeno erdvė, SSRS įrengtų inžinerinių įrengimų sistema. Mokiniai patys bandys pereiti „kontrolinę pėdsakų juostą“, pamatys kur gyveno sovietiniai pasieniečiai ir kt. Aplankyti Lietuvos partizanų vado dm. gen. Adolfo Ramanausko-Vanago tėviškę Bielėnų kaime, Lazdijų r.

Metodai/medžiagos pateikimo būdai:

Stimulas – Mokiniai gyvena netoli Lietuvos sienos su Lenkija. Ne vieną lazdijiečių šeimą siejo ir sieja giminystės ryšiai su Punsco valsčiuje (Lenkijos Respublika) gyvenančiais giminėmis. Ilgus sovietmečio metus giminės negalėjo susitikti, nes juos skyrė keturiasdešimt penkis metus „Geležinė uždanga“. Jaunoji karta sunkiai įsivaizduoja to laikotarpio realybę ir įvykius vykusius sovietmečiu. Šį laikotarpį žino tik iš istorijos vadovėlių arba savo senelių pasakojimų. Pamokos metu mokiniai ne tik sužinos apie Rokadinio kelio istoriją, raidą bei jo svarbą sovietmečio laikotarpiu Lietuvos - Lenkijos pasienyje, bet ir patys realiai pravažiuos juo, atliks praktines užduotis ir įvardins pokyčius atstačius Lietuvos valstybės nepriklausomybę ir jai tapus Europos Sąjungos dalimi.

Vizualizavimas.

Laikas:

- 1-oji veikla 45 minutės; 9 - 9 45 val.
- 2-oji veikla 90 minučių; 10 – 12 30 val

Patarimai mokytojams: Lazdijų turizmo informaciniame centre mokytojas (informacinių technologijų pagalba) trumpai pristato Rokadinio kelio istoriją: Rokadinis kelias sovietiniais laikais ėjo palei buvusią kontrolinę pėdsakų juostą, kuri ėjo prie SSRS sienos su Lenkijos Liaudies Respublikos siena ir jos ilgis 103,7 km. Rokadiniu keliu patruliuodavo pėsti, raiti, su dviračiu ir tarnybiniu transportu tik SSRS pasieniečiai. Jeigu rokadinis kelias eidavo per upelį, griovį, buvo įrengtos pralaidos, kurių galai buvo grotuoti. Jis kirtu 8 upes, 9 ežerus, 4 tiltus, 18 kelių, 2 geležinkelius. 75 km siena ėjo miškais, 15 km – pelkėmis. Prie sienos su Baltarusija ėjo patrulinis kelias, ten nebuvo Rokadinio kelio, nes Baltarusija buvo SSRS dalimi (Lazdijų rajone, Kapčiamiesčio seniūnijoje sueina trišalė sandūra: Lietuvos, Lenkijos, Baltarusijos valstybių sienos). Pasienis inžineriniu atžvilgiu buvo įrengtas pagal reikalavimus, kurie buvo keliami SSRS sienoms su socialistinėmis valstybėmis. Šį pasienį saugojo Vartelių, Akmenių, Galinių, Trumpalių, Reketijos ir Pazapsių pasienio užkardos, kurios įėjo į Kapsuko (dabar Marijampolės) apygardą. SSRS įrengtų inžinerinių įrengimų sistemą sudarė: užtveriamosios tvoros, keliai, kontrolinė pėdsakų juosta, ryšio lizdai, kursų matuokliai, elektrosignalizacinė sistema, vartai elektrosignalizacinėje sistemoje, įrengimai, skirti vizualiniam stebėjimui, pasienio ženklai) pasienyje. Sovietų pasieniečiai gyveno Vartelių, Reketijos, Trumpalių, Galinių, Akmenių ir Pazapsių pasienio užkardose, kurios vietinių žmonių buvo vadinamos „zastavomis“. Pasienio ruožą saugojo nuo 18 iki 30 sovietų pasieniečių.

Bolševikų kariuomenė, okupavusi Lietuvą, pradėjo militarizuoti pasienio teritoriją, iškeldino iš ten gyventojus ir statė įtvirtinimus. Iš buvusios Seinų apskrities pasienio kaimų: Alksnėnų, Beviršių, Elenavo, Kauknorio, Puodiškių, Trumpalių, Virbalių ir kt. 1940 m. liepos-rugpjūčio mėn. iškeldino 24 sodybas, už tai gyventojams sumokėjo 123 469 litus. Ten plūstelėjo bolševikų kariuomenė. Iš viso šioje apskrityje bolševikai dislokavo apytiksliai 29 737 karius 1944 m. liepos 30 d. buvo įkurta Lietuvos pasienio apygarda, kuriai visą mus dominantį laiką vadovavo gen. mjr. M. Byčkovskis (iki 1944 m. spalio mėn. – pulkininkas). Jis rezidavo Kaune. Į šią apygardą įėjo pulkai, saugantys ne tik Lietuvos sieną (su Lenkija, Baltijos pajūrį, kurį laiką po karo – Rytprūsių), bet ir Karaliaučiaus Pasienio būriai, tie nuožmūs ir sovietų valdžiai itin atsidavę daliniai, Lietuvą „geležine uždanga“ atskyrė nuo laisvo Vakarų pasaulio. Niekas pasaulyje taip kruopščiai nesaugojo savo sienų, kaip komunistiniai kraštai. Lietuva, apsupta tokių pat okupuotų vadinamųjų sovietinių respublikų, tik vienoje vietoje, maždaug 110 km ruože, turėjo sausumos sieną su nors ir satelitine, tačiau iš dalies savarankiška Lenkija. Per šią sieną maždaug iki 1947 m. pabaigos partizanai palaikė ryšį su Vakarais. Pervedimams per sieną buvo sukurtas partizanų būrys, dažniausiai bazavęsis Lenkijoje. Čekistai šią sieną pamažu taip sutvirtino, kad legendinis partizanas Juozas Lukša-Skirmantas-Kazimieras-Skrajūnas-Daumantas-Mykolaitis su kovos draugais antrą kartą jau veržėsi ne per Lietuvos–Lenkijos, o per Rytprūsių–Lenkijos sieną prie Ramintos miestelio. Jis ir paliko kelis dokumentus, kurie padeda suprasti, kaip rusai tą „geležinę uždangą“ simbolizuojančią sieną statė ir kaip ją buvo galima pereiti. Apie Kai J. Lukšai 1947 m. vasarą reikėjo pereiti sieną į Lenkiją ties Punksku, „bolševikai šią vietą jau buvo sustiprinę gelžbetoninių bunkerių sistema, specialiais apkasais slapukams, dvejomis spygliuotų vielų užtvaramis ir kt. kliūtimis“. Nutarta veržtis per sieną į dešinę nuo Punksko, ties Ristiškių miškeliu, kur dar nebuvo vielų užtvartų, tik driekėsi apie 20 m pločio suakėta žemės juosta bei pažeme nutiestos vielos, kurias užkliudžius būtų iššovusios raketos ir sproguosios minos. Perėjo be mūšių, nepatyrę nuostolių, bet kai

birželio 4 d. grįžo atgal, buvo kur kas sunkiau: pastebėjo, kad ties Punksku siena dar labiau stiprinama – statomos antros vielų užtvartos bei stebėjimo bokštai, kasami apkasai ir gynybos bunkeriai, tiesiamos automatinų minų linijos. Nutarė per sieną eiti ties Pašešupio mišku (Pašešupio kaimas yra tiesiai ties Liubavo miesteliu Lenkijos pusėje, apie 5 km nuo Liubavo). Ir toje vietoje jau buvo pilna slapukų postų (kulkosvaidžiais ginkluotos sargybos), jų apkasų. Posta naktį buvo sustiprinami patruliais – patruliuodavo tiek pėstieji, tiek raiteliai. Mūsų partizanai taikė pereiti sieną dviejų užkardų – Liubavo ir Raketijos – sandūroje. Kai susitiko su slapukaujančiais kariais, kurie paklausė slapyvardžio, o atsakymą gavo ginklų ugnimi, tuoj į dangų pakilo šimtai raketų. Traukdamiesi nuo pasienio, batus tepė įvairiais tepalais, kad nesuuostų pėdsekiai šunys, susidurdavo su visur šmirinėjančių rusų karių grupelėmis. Skubėjo išeiti iš apsupimo žiedo, nes žinojo, kad prašvitus prasidės dideli siautėjimai. Dieną įsitaisė krūmuose šalia Liubavo, pasieniečių pašonėje. J. Lukšos teigimu, po šio prasiveržimo rusai siautė maždaug 20 km, o kai kur ir 30 km atstumu nuo sienos (3) Atstumas iki 10 km pločio nuo valstybės sienos link šalies gilumos buvo paskelbtas ypatingu pasienio ruožu, kuriame reikėjo turėti asmens dokumentus ir kitaip laikytis nustatytos griežtos tvarkos, atvykstantieji pas gimines, gyvenančius pasienio ruože ir ne tik turėjo gauti atitinkamą leidimą

2004 m. balandžio 26 d. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, UAB „Lazdista“ darbininkai ėmėsi griauti pirmąją užtvartos kelis dešimtmečius saugojusią valstybinę sieną ir simbolizavusios mus nuo išorinio pasaulio atskyrusią „Geležinę uždangą“. Šiandien prie Lazdijų pasienio ir Galinių kaime palikti tik spygliuotos vielos užtvartos fragmentai, kaip istorinio paveldo dalis. Pasienio zonos apsaugos Lazdijų pasienyje buvo atsisakyta tik Lietuvai tapus vadinamos Šengenos erdvės dalimi. Pravažiuos Galadusio ežerą (pasienyje yra trys ežerai, kurių dalis priklausė SSRS, o kita Lenkijai), pamatys pasienio stulpus, kurie 1992 metais buvo perdažyti į LR simboliką. SSRS pasienis inžineriniu atžvilgiu buvo įrengtas prisilaikant reikalavimų, kurie buvo keliami SSRS sienos su socialistinėmis valstybėmis. Inžinerinė sistema buvo įrengta tik iš SSRS pusės, iš Lenkijos Liaudies Respublikos pusės nebuvo. Galinių užkardoje pamatys pasieniečių bokstelių ir „merdėjančius“ objektus, kurie primena, kad čia gyveno 18-30 pasieniečių ir sovietmečiu jie atvykę iš visos SSRS atliko tarnybą. Mokiniai pamatys namą, kuriame mokėsi ir pradžios mokyklą baigė dm. gen. Adolfas Ramanauskas-Vanagas

Rokadinio kelio rašytinė istorija, nuotraukos, pažintinė ekskursija Rokadiniu keliu.

Trumpa vaizdo medžiaga ir papildoma informacija apie Rokadinį kelią yra 2 priede.

Pamokos planas paremtas mokytojos surinkta medžiaga. Kitų regionų mokytojai gali adaptuoti šį planą, remdamiesi savo krašto istorija.

Daugiau informacijos galite rasti čia:

- [„Geležinės uždangos“ likučiai Lietuvoje: spygliuota tvora ir paslaptingas kelias suveikia geriau nei laiko mašina - DELFI Kelionės..](#)
- Filmą „Tarybų Lietuva Nr. 22/1201/“, režisierė A. Pavloba. Lietuvos kino studija 1976 m.

Ištekliai:

- Mokytojos parengta medžiaga
- Literatūra: enciklopedija, literatūros leidinių sąrašas (5 priedas)
- Kompiuteris, internetas.

Veikla pasiruošimui: Susitarti su mokyklos administracija ir kitų dalykų mokytojais dėl 3 pamokų ciklo, transporto mokinių nuvežimui į pasienį ir jų pristatymo į lankomus objektus, suderinti su Lazdijų turizmo informaciniu centru pasienyje dėl pamokos pravedimo jų salėje.

45 minučių

1-oji veikla

Pavadinimas: Rokadinio kelio istorija

Pagrindinis tikslas: Supažindinti su Rokadinio kelio istorija, raida bei jo svarba sovietmečio laikotarpiu Lietuvos -Lenkijos pasienyje.

Metodai, būdai ir priemonės: skaidrės, užrašai, IKT taikymas. Istorijos stotelių užrašai.

Ištekliai: Lazdijų turizmo informacinio centro salė, multimedija, kompiuteris, transportas

Instrukcijos / eiga:

1. Mokiniai atvyksta į Lazdijų turizmo informacinį centrą.
2. Čia esančioje salėje susėda klasėmis ir susipažįsta su pamokos tikslais ir eiga.
3. Mokytoja skelbia pamokos tikslus ir supažindina su Rokadinio kelio istorija raida bei jo svarba sovietmečio laikotarpiu Lietuvos -Lenkijos pasienyje.
4. Mokiniai suskirstomi į 4 grupes, išduodami leidimai ir paaiškinama, kaip jie turės elgtis pažintinės-edukacinės išvykos Rokadiniame kelyje metu.

Patarimai mokytojams / galimi sunkumai: Pirmą pamoką suplanuoti taip, kad daugiau laiko liktų pažintinei-edukacinei išvykai ir praktinėms užduotims atlikti pasienio Rokadiniame kelyje. Išvykos metu gali būti sunku užtikrinti drausmę, reikia pasirūpinti, kad mokinius lydėtų keli mokytojai. Prieš pamoką atsakingi už istorijos stoteles, turi būti joms pasirengę, turėti visas užduotis ir priemones. Atsakingi asmenys iš anksto turi žinoti kur jų buvimo vieta Rokadiniame kelyje ir nuvykti į ten aksčiau, negu atvyks mokiniai.

Apžvalga / refleksija (15 min):

1. Naudodamiesi savo mobiliais telefonais, suvedę nuorodą <https://www.mentimeter.com> ir įvedę paskirtą kodą įvardinkite kaimų pavadinimus, per kuriuos ėjo rokadinis kelias
2. Paskirstytose grupėse pasirinkite ir skirkite grupei pavadinimą.
3. Paaiškinti pažintinės edukacinės išvykos rokadiniu keliu taisykles.
4. Padėti suvokti ką grupės nariai turės daryti edukacinių užsiėmimų metu.

90 minučių

2-oji veikla

Pavadinimas: Pažintinė edukacinė išvyka „Rokadiniu keliu“ ir „Istorijos stotelės“

Pagrindinis tikslas: mokiniai vyks Rokadiniu keliu ir atliks praktines užduotis bei suvoks ką reiškia sąvokos: Rokadinis kelias, Geležinė uždanga, Šengeno erdvė, SSRS įrengtų inžinerinių įrengimų sistema.

Metodai, būdai ir priemonės: užduočių lapai „Leidimai“ , užduotys, vertinimas, darbas grupėse.

Ištekliai: Žmonės, kurie stovės įrengtose Rokadiniame kelyje ir sulaukę mokinių grupių užduos jiems klausimus ir įvertins.

Praktiniai klausimai:

Istorijos stotelė „Rokadinis kelias Geležinė uždanga“ (3 priedas)

Istorijos stotelė „Partizanai už geležinės uždangos“ (1 priedas)

Istorijos stotelė „Taiklus Vanagiukas“ (1 priedas)

Istorijos stotelė „Žvalgai“ (4 priedas)

Vertinimas: Mokiniai atlieka praktines užduotis, Leidime į Rokadinį kelią (priedas Nr. 1) vertinami taškais, suvedami rezultatai ir pagal taškus įvertinami.

Patarimai mokytojams / galimi sunkumai: Sudaryti istorijos stotelėms užduotis, paskirti atsakingus (pakviesti į pagalbą dalyvaujančių klasių auklėtojus). Sunkumas gali iškilti, jeigu dalyvauja kelios dešimtos klasės. Galima į skirtą pamokai laiką nebesuspėti. Tuomet reikia kaž kurios pamokos dalies atsisakyti. Edukacijos Rokadiniame kelyje priklauso nuo oro sąlygų. Dvi pamokos vyksta po atviru dangum.

Apžvalga / apmąstymas: (15 min.) Atliekama Adolfo Ramanausko-Vanago tėviškėje:

1. Keliais sakiniais pristatykite dm. gen. Adolfo Ramanausko-Vanago asmenybę.
2. Giedamas Lietuvos himnas, uždegamos žvakutės, tylos minute pagerbiamas Lietuvos partizanų vado atminimas.

LEIDIMAS Į ROKADINĮ KELIĄ IR ATLIKTI UŽDUOTIS

Mokyklos pavadinimas.....

Data

Eil. Nr.	Grupės pavadinimas	„Rokadinis kelias Geležinė uždanga“	„Partizanai už geležinės uždangos“	Taiklus Vanagiukas	Žvalgai	Viso taškų

LEIDIMAS Į ROKADINĮ KELIĄ IR ATLIKTI UŽDUOTIS

Mokyklos pavadinimas.....

Data

Eil. Nr.	Grupės pavadinimas	„Rokadinis kelias Geležinė uždanga“	„Partizanai už geležinės uždangos“	Taiklus Vanagiukas	Žvalgai	Viso taškų
1.	Pilietės	4	5	4	10	26
2.	Puotai	4	8	24	10	52
3.	Kapitonas	5	1	18	10	34
4.	Komunistas	4	1	36	10	54
5.	Medžio belaisvis	6	1	16	10	43
6.	Kapsakau	6	1	23	10	40
7.	Šimūnaitis	4	5	13	10	45

II

I

III

Rokadiniame kelyje išlikusieji originalūs eksponatai – „geležinės uždangos“ spygliuotos tvoros, vienur kitur besimėtančios aprūdijusios signalizacijų dalys. Nuotr. Kęstučio Pilecko.

Rokadinis kelias. Nuotr. Kęstučio Pilecko Pasieniečių bokštas. Nuotr. Audronės Pileckienės

Pasienio Rokadinis kelias. Nuotr. Kęstučio Pilecko

„Geležinė uždanga“, dabar naujai nutiestas kelias Janaslavas- Galiniai ir tik dulkėtas keliukas Galiniai-Kybartai .
Nuotr. Juozo Pavolo.

Galadusio ežeras
Nuotr. Juozo Pavolo.

Galadusio ežeras. Dešinėje-Lenkijos Respublika, kairėje Lietuvos Respublika. Matomas Rokadinis kelias. Nuotr. Juozo Pavolo.

Akmenių užkarda, Lazdijų r. (veikusi šiame pastate nuo 1980 m.). Nuotr. Audronė Pileckienė

Tik žvyrkelis, asfalto nebuvo, prižiūrėjo Lazdijų rinktinė: taisė duobes, tvarkė pakeles, pylė žvyrą ir t.t. Paskutinį kartą remontavo 1987 m. Jeigu rokadinis kelias eidavo per upelį, griovį, buvo įrengtos pralaidos, kurių galai grotuoti.
Nuotr. Lazdijų turizmo informacinio centro.

Buvusios Galinių užkardos vartai (po renovacijos), Lazdijų r.
Nuotr. Audronė Pileckienė

Galinių užkarda, Lazdijų r.
Nuotr. Audronė Pileckienė

Pasienio ženklai žymintys Lietuvos ir Lenkijos sieną. Sovietmečiu ženklai buvo kiti.
Nuotr. Audronė Pileckienė

Dm. gen. Adolfo Ramanausko-Vanago tėviškė Bielėnai, Būdviečio sen., Lazdijų r.
Nuotr. Kęstučio Pilecko.

LEIDIMAS Į ROKADINĮ KELIĄ

Grupės pavadinimas (pagal vietovių pavadinimus, ežerų)

Taškai

Vienas atsakymas teisingas:

Klausimas	Atsakymas
1. Nuo Lenkijos Liaudies Respublikos ir nuo kitų socialistinių valstybių SSRS skyrė	A. Inžinierinių įrengimų sistema; B. „Gyvoji“ grandinė; C. Uždaryti vartai; D. Kelio ruožas.
2. Rokadinis kelias eina palei buvusią kontrolinę pėdsakų juostą. Juo patruliudavo tik	A. Pasieniečiai; B. Muitininkai; C. Policininkai; D. Gaisrininkai.
3. Lietuvos –Lenkijos siena sutampa su buvusios SSRS (TSRS) siena su Lenkijos Respublika ir tęsiasi.	A.101,7 km. B.102,8 km. C.103,2 km. D.103,7 km.;
4. Lietuvos –Lenkijos siena sutampa su buvusios SSRS (TSRS) siena su Lenkijos Respublika.	A. 8 upes, 3 ežerus, 4 tiltus, 18 kelių, 2 geležinkelius. B. 8 upes, 9 ežerus, 4 tiltus, 10 kelių, 2 geležinkelius. C.8 upes, 9 ežerus, 4 tiltus, 18 kelių, 2 geležinkelius. D. 8 upes, 3 ežerus, 1 tiltą, 18 kelių, 2 geležinkelius.
5. Šaltasis karas truko:	A. 1945-1989 m. B. 1944-1988 m. C. 1946-1999 m. D. 1946- 1988 m.
6. „Geležinė uždanga“ truko:	A. 1946-1989 m. B. 1944-1988 m. C. 1946-1999 m. D. 1946- 1988 m.
7. Kontrolinė pėdsakų juosta tai	A Specialiai paruošta važiuojamoji dalis; B Specialiai paruošta šunims trąša; C Specialiai paruošta juosta vietovėje; D Specialiai paruoštas gyvuliams kelias.

LEIDIMAS Į ROKADINĮ KELIĄ

Grupės pavadinimas (pagal vietovių pavadinimus, ežerų) **DRATAI**

Taskai **7**

Vienas atsakymas teisingas:

Klausimas	Atsakymas
1. Nuo Lenkijos Liaudies Respublikos ir nuo kitų socialistinių valstybių SSRS skyrė	☒ A. Inžinierinių įrengimų sistema; B. „Gyvoji“ grandinė; C. Uždaryti vartai; D. Kelio ruožas.
2. Rokadinis kelias eina palei buvusią kontrolinę pėsčiųjų juostą. Juo patruliuodavo tik	☒ A. Pasieniečiai; B. Muitininkai; C. Policininkai; D. Gaisrininkai.
3. Lietuvos – Lenkijos siena sutampa su buvusios SSRS (TSRS) siena su Lenkijos Respublika ir tęsiasi.	A. 101,7 km. B. 102,8 km. C. 103,2 km. ☒ D. 103,7 km.;
4. Lietuvos – Lenkijos siena sutampa su buvusios SSRS (TSRS) siena su Lenkijos Respublika.	A. 8 upės, 3 ežerus, 4 tiltus, 18 kelių, 2 geležinkelius. B. 8 upės, 9 ežerus, 4 tiltus, 10 kelių, 2 geležinkelius. ☒ C. 8 upės, 9 ežerus, 4 tiltus, 18 kelių, 2 geležinkelius. D. 8 upės, 3 ežerus, 1 tiltą, 18 kelių, 2 geležinkelius.
5. Šaltasis karas truko:	☒ A. 1945-1989 m. B. 1944-1988 m. C. 1946-1999 m. D. 1946- 1988 m.
6. „Geležinė uždanga“ truko:	A. 1946-1989 m. ☒ B. 1944-1988 m. C. 1946-1999 m. D. 1946- 1988 m.
7. Kontrolinė pėsčiųjų juosta tai	A Specialiai paruošta važiuojamoji dalis; B Specialiai paruošta šunims trasa; ☒ C Specialiai paruošta juosta vietovėje; D Specialiai paruoštas gyvuliams kelias.

LEIDIMAS Į ROKADINĮ KELIĄ IR ATLIKTI UŽDUOTĮ „ŽVALGAI“

Grupės pavadinimas.....Taškai.....

VAŽIUODAMI ROKADINIŲ KELIU ATLIKITE STEBĖJIMĄ IR UŽFIKSUOKITE
OBJEKTUS, KURIUOS ĮRAŠYKITE Į ŠIĄ LENTELĘ

[illegible]

LEIDIMAS Į ROKADINĮ KELIĄ IR ATLIKTI UŽDUOTĮ „ŽVALGAI“

Grupės pavadinimas Kepurnių Okrasio Varytė 10 Vaskai

VAŽIUODAMI ROKADINIŲ KELIŲ ATLIKITE STEBĖJIMĄ IR UŽFIKSUOKITE OBJEKTUS, KURIUOS ĮRAŠYKITE Į ŠIĄ LENTELĘ

OBJEKTAI:
<u>miškas, aikštelė, medžiai, laukai (vėliai), plėtyt, eglė,</u> <u>čiulniai (Gabalniai), miškingi medžiai</u>
<u>žmonės, kameras, stovėjimo aikštelė, vėjinės,</u> <u>obelys, bežiai, gėveliai, piešos, gyvulių, žvėrių</u> <u>hietuvos - hietuvos sieną, pavienį namą, stovyklą</u>
<u>žemėlapių, kordų ir. krepšinio krepšų,</u> <u>velnių, siūnių, vamzdžių, stulpų, T formos,</u> <u>ikiščių medžių, gubė, kabinai, antai, kabinai</u>
<u>kelių ženklai, maršrutai, žemė, keliai, deimantų,</u> <u>keliai, žvėrių, kabinai, dangus, žvėrių, žvėrių,</u> <u>paveikė, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai</u>
<u>pienai, papai, vėlinės, mokymai, kabinai,</u> <u>kepiniai, vėlinės, kabinai, kabinai (hietuvos,</u> <u>gėlinių kabinai), kabinai, stovimi namai, gėlinės,</u>
<u>stovai, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u> <u>paieškos, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u> <u>kepiniai, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u> <u>kepiniai, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u>
<u>kepiniai, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u> <u>kepiniai, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u> <u>kepiniai, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u> <u>kepiniai, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u>
<u>kepiniai, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u> <u>kepiniai, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u> <u>kepiniai, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u> <u>kepiniai, kabinai, kabinai, kabinai, kabinai,</u>

Šaltiniai, literatūra

1. Donatas Mazurkevičius „Geležinė uždanga“, 2013 m.
2. Kašelionis Bronius. Dainava Seinų kraštas. Vilnius 2002.
3. http://www.genocid.lt/Leidyba/3/Juozas_Starkauskas.htm
4. „Geležinės uždangos“ likučiai Lietuvoje: spygliuota tvora ir paslaptinas kelias suveikia geriau nei laiko mašina - DELFI Kelionės.
5. Dokumentinis filmas „Tarybų Lietuva Nr. 22/1201/, režisierė A. Pavloba. Lietuvos kino studija 1976 m.
6. Juozas Starkauskas. Čekistai pasieniečiai Lietuvoje pokario metais.
7. Audronė Pileckienė darbas „Rokadinio kelio istorija Pietų Lietuvoje“.2013 m.
8. Mjr. J. Baranovski. Metodinė medžiaga.